

Литвиненко О.Г.
доктор філософії за спеціальністю 081 «Право»
доцент кафедри організації досудового
розслідування факультету №1
Криворізького навчально-наукового інституту
Донецького державного університету внутрішніх справ,
Діхтяренко Ю.І.
здобувачка вищої освіти 303 н.в.
Криворізького навчально-наукового інституту
Донецького державного університету внутрішніх справ

КРИМІНАЛЬНА ПСИХОЛОГІЯ В СИСТЕМІ НАВЧАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ ЗІ СПЕЦИФІЧНИМИ УМОВАМИ НАВЧАННЯ

Навчання майбутніх поліцейських вимагає ретельної підготовки до складання навчального плану дисциплін, які мають бути закладені в основу підготовки майбутніх правоохоронців. На сьогоднішній день освітнім процесом закладів вищої освіти зі специфічними умовами навчання, які готують поліцейських не передбачено вивчення такої дисципліни як «Кримінальна психологія», зазвичай вона є окремою темою дисципліни «Юридична психологія» або «Кримінологія».

Ця галузь науки дає розуміння майбутнім поліцейським про властивості та стани людини, які здатні спровокувати його злочинну поведінку; психології особистості злочинця, а також особливостей різних типів злочинців; вияв способів боротьби з правопорушниками. Таким чином навчальна дисципліна «Кримінальна психологія» досліджує мотиви злочинної поведінки особистості, особистість злочинця та розробляє його кримінально-психологічний портрет.

XX століття характеризується зростанням інтересу до психології з боку інших суспільних наук, що дало початок стрімкому розвитку психології як науки. Наслідком такого інтересу став зв'язок психології з іншими науками. Таким чином виникають прикладні психологічні галузі, одна з яких є об'єктом дослідження даної теми. «Кримінальна психологія» як навчальна дисципліна систематизує знання про психологічні закономірності виникнення та формування делінквентної поведінки, психологічних властивостей особистості злочинця, мотиви вчинення злочину.

Завданням «Кримінальної психології» є вивчення психологічних механізмів при формуванні особистості правопорушника, дослідження злочинності як соціального явища, аналіз психології потерпілого, злочинних груп, злочинності неповнолітніх, жіночої злочинності та ін. Особливої актуальності необхідність вивчення такої дисципліни набуває в умовах воєнного стану. Переконані, що знання психології злочинців допоможуть правоохоронцям попереджати та розкривати кримінальні правопорушення на

деокупованих територіях, а також виявляти осіб, які становлять підвищену небезпеку для національної безпеки.

Для більш глибокого розуміння даної теми варто розкрити поняття злочинної поведінки. Вчені вказують, що злочинна поведінка – це процес, що розгортається в просторі та часі й включає зовнішні, об'єктивні дії, що утворюють склад злочину, а також внутрішні, передуючі злочину психологічні явища, які детермінують його вчинення[1, с. 23]. Тобто, це така діяльність особи, яка здатна створити особливу небезпеку у суспільстві, дестабілізувати громадський спокій та підвищити рівень злочинності в цілому.

У кримінальній психології, безперечно, перспективним напрямом є розроблення психологічних портретів або профілювання особи злочинця – створення ідеальної моделі, яка містить інформацію про поведінкові особливості, виявляє та визначає такі риси невідомого злочинця, що сприяють його встановленню і виявленню, та побудована спеціалістами в певних галузях знань (психологом, психіатром, криміналістом, сексопатологом) [2, с. 676-677]. Погодимось із зазначеним та відмітимо, що виключно залучення спеціалістів у окремих галузях психології та психіатрії допоможе здійснювати ефективну профілактику та розслідування кримінальних правопорушень.

Розглядаючи особистість злочинця в межах вивчення «Кримінальної психології» варто наголосити на тому, що у ст. 18 Кримінального кодексу України передбачено, що суб'єктом кримінального правопорушення є фізична осудна особа, яка вчинила кримінальне правопорушення у віці, з якого відповідно до цього Кодексу може наставати кримінальна відповідальність [3]. Відповідно до цього, варто зазначити, що у рамках вивчення «Кримінальної психології» необхідно доповнити поняття особистості суб'єкта кримінального правопорушення рядом ознак, які в загальній психології не розглядаються. Зокрема вплив родини у якій виховувалась особа на її світогляд, дослідити наявність у родинному колі осіб, які раніше притягались до кримінальної відповідальності та їх вплив на поведінку особи тощо.

Кримінальна психологія є важливою галуззю юридичної психології, яка пройшла складний шлях становлення та розвитку. У структурі кримінальної психології центральне місце посідає психологічний механізм злочинної діяльності та вивчення психіки особи злочинця[4, с.18].

Таким чином «Кримінальна психологія» вивчає більш широкий аспект характеристик особистості людини, яка вчинила кримінальне правопорушення».

Під час вивчення цієї дисципліни слід звернути увагу на модель поведінки, темперамент, акцентуйовані риси характеру, емоційно-волові та інтелектуальні якості людини, що дають змогу розробити кримінально-психологічний портрет злочинця.

Освітнім процесом в закладі вищої освіти зі специфічними умовами навчання передбачено вивчення такої дисципліни як «Кримінологія». Однак, при вивченні особистості злочинця акцент робиться на дослідження її взаємодії

з суспільством. Проте для «Кримінальної психології» особистість злочинця являє самостійний інтерес.

Отже, можна зробити висновок, що наука «Кримінальної психології» є основоположною для всіх учасників кримінального процесу. Підтвердженням цього є взаємозв'язок сторони обвинувачення, сторони захисту та сторони правосуддя, під час вирішення справи по суті, з суб'єктом вчинення кримінального правопорушення.

Список використаних джерел

1. Медведєв В.С. Психологія злочинної діяльності: навчальний посібник. Київ. 2012.
2. Велика українська юридична енциклопедія: у 20 т. / [редкол.: В.Ю. Шепітько (голова) та ін.]. Харків: Право, 2018. 952 с. Т. 20 : Криміналістика, судова експертиза, юридична психологія.
3. Кримінальний кодекс України від 05.04.2001. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14> (дата звернення: 01.04.2024).
4. Шепітько В.Ю. Кримінальна психологія: історія становлення та сучасний стан. Юридична психологія. 2021. № 1 (28). С. 15-20

Морозова О.М.,

к.ю.н., ст. викладач

Відокремлений структурний підрозділ

Технологічно – промисловий фаховий коледж ВНАУ

ЦИФРОВІ РЕЧІ ЯК ОБ'ЄКТИ ЦИВІЛЬНИХ ПРАВ

Загальновідомо, що масштабні революційні зміни в інформаційних технологіях, науково-технічний прогрес призвели до появи цифрової економіки, яка є одним із глобальних трендів розвитку провідних країн світу. І тут наша країна не поза глобальними тенденціями, оскільки прагне до активної інтеграції у світове співтовариство.

У цьому контексті заслуговують на схвалення кроки держави для розвитку цифрової країни, декларації та певні заходи для досягнення цифрової та розумної держави разом з усім розвиненим світом. Водночас можна відзначити, що на даний момент відсутні певні елементи, які б сприяли такому розвитку подій. Серед проблем, які заважають Україні звернутись до цифрових трендів і трансформувати свою економіку в цифрову економіку, особливо виділяється невідповідність спеціалізованого законодавства глобальним викликам і можливостям.

Очевидно, що прояв такої проблеми також можна простежити на прикладі різноманітних об'єктів, таких як криптовалюта, віртуальні активи, цифровий контент, NFT, цифрові аватари, які об'єктивно існують, але не підлягають глибокому правовому аналізу.

Нещодавно з'явилися і продовжують з'являтися об'єкти, які потребують дослідження для прийняття важливих рішень щодо їх належного регулювання в